

Gálfalvi György

Úr a tornácon

Immár rítusommá vált: esténként, ha ráérek, kiülök a teraszra a naplementét bámulni. Ahány naplemente, annyi fény-árnyék orgia, s én nem tudok betelni a színek kavalkádjával. Napszentülte után a félig szürkülőtől a vaksötétig rendszert a helyemen maradok a háncspadon, meglesem a csillagok feljövételét. Ezen a nyáron esténként gyakran volt szélcsend mifelénk, de az illatszend szerencsére elmaradt. Az orgona elvirágzása után a terasz violái sem dúdolnak bársonyosan bőrközelből, de a kert végéből a jázmin még mindig idáig üzen emlékeket pendítve: „Az alkonyatban kerítések mentén érezd a jázmin súlyos illatát, illat, nyár, csók, alkony, így van ez csak rendjén, s ha így van, akkor dalban illan át.”

A verset Majtényi Erik írta, nem olyan régen, 1954-ben, *Közérdekű hozzászólás* címen, harmincnégy évesen arra biztatva nála is fiatalabb társait, köztük név szerint megszólítva az akkor huszonegy éves Páskándi Gézát, hogy harcos közéleti verseik mellett ne engedjék elsenyvedni a szerelmi lírát. A hívó szóra – illat – Lászlóffy Aladár is odaáll közénk, s belesuttogja a csendbe: „*suhog az illat nádasá, Zsuzsanna fürdik valahol*”. Nem vagyok tehát egyedül a teraszon, még akkor sem, ha vénemberesen egyre hajlamosabb lettem a magányomról rinyálni, s a feleségem túl éles fülével azon kapott, hogy suta automatizmussal motyorgom a sötétbe: magamra maradtam. Nem, nem vagyok egyedül, ott vannak velem a barátaim, mellettem van egész életem. Teraszomról nappal négy toronyra látni. Ha távol vagyok, négy torony harangja szól utánam. Azokról a tornyokról akkor is tudok, amikor nem látom őket.

Barátaim korán észrevették, fokozottan hajlamos vagyok az emlékezésre. Szász János 1977-ben számomra teljesen váratlanul tette közzé az *Utunkban*: „*Gálfalvi Gyurka bajsza belelóg az emlékek borába*.” Talán mégsem ferde hajlam az emlékezés. Illyés Gyula a *Hitelben* nemrég közölt naplójegyzetei között olvasom: „*Tudásunk: az emlékeink. Egyéniségünk: emlékeink. Egész lényünk ennyi: emlékeink. Minél több emlék, annál több emberség tehát. A teljes emberséget a vége felé éri el az ember, öregedve. Ha emlékeink épen maradnának, halálunk pillanata volna a leggazdagabb pillanatunk*.”

Preszenilis állapotomban felborult a menetrend megzápult agyamban (a gyémánteszű Székely Jánosnak volt írásban és szóban gyakori siráma e kifejezés: megzápult agyam). Logikátlanul merülnek fel a libikókán az emlékek, az események, a verssorok, a gondolatok. A kicsillagosodott ég alatt önkéntelenül is dúdolni kezdek. Felgyúlnak a havasi pásztortüzek, amelyek egykori tábortüzeinkre válaszoltak ősi távközléssel, de a zsákutcás magyar történelmen ezúttal nem megyek dalolva végig. Azon tűnődöm – az ördög tudja, miért ez jut eszem-

be a tábortüzekről –, hogy nehezebb hasznosnak lenni, ha úgy érzed, már nincs szükség reád. Semmirekellő lett belőlem, borongok, pedig valaha hemzseggő voltam. Nem kell fölöttem a tiszta égnek elborulnia ahhoz, hogy éles legyen az emlék. Amikor Hamvas Béla mondatát olvastam: „*Minden ember éhségben éli le az életét*” – azonnal hozzátettem: de nem mindegy, mire volt éhes. Tisztelettel jelentem: én éhes maradtam. Hogy ne érezzem túlságosan patetikusként a mondatot, azonnal alkalmi versikém rémlik fel bennem, amelyet a kórházban, csövekkel kipányvázva holtmereven a plafonra szegezett tekintettel morogtam: „*A karomban tű, a farkomban katéter, csoda-e, ha nem ízlik sem élet, sem étel.*” Kórházi kalandjaim során, az intenzív osztályon való vendégszerepléseimet és a sebészeti belémavatkozásokat is ideértve, tudtommal nem pánikoltam a szükségesnél jobban. Visszatérő mondatomnak – megúsztam az életemet – csak mellékesen volt egészségügyi vonatkozása. Az ösztöneim azonban jelezték a veszélyt. Az, hogy megúsztam az életemet, nem jelenti azt, hogy nálam okosabb ösztöneimnek nem volt igazuk. Volt mit megúsznom. Ne tűnjék téves általánosításnak: Mi, nemzeti-ségi sorban élők kihegyezetten hajlamosak vagyunk arra, hogy a vészjósló jeleket érzékeljük, van a lelkünknek egy csücske, amely tapasztalatainkat begyűjtve szinte predesztinál a veszélyérzetre. Én hiszek az ösztöneimnek, s utólag igazat adok Székely Jánosnak, akivel húsz évet végigvitáztam többek között erről is az *Igaz Szó* szerkesztőségében: „*Sohasem lehetünk eléggé pesszimisták.*” Úgy tudom, alapjában véve derűs, bőnedvű embernek ismertek, de vénségemre magamra száradtam, s mint ilyen, jó ideje terhemre vagyok. Írásban és szóban évek óta kényszeresen ismételve: idegen ez az évezred. Egyre kevesebb okom van remélni, hogy eljön az én időm, eljön a mi időnk, s egyszer majd otthon érzem magam időben és térben. Elismerem, hogy idegenségemnek alapvetően két oka van: Én és a világ, a világ és én.

Elhallgatnak a tücskök, hűvösen lebben a szél, a denevérek megjelennek a fejem fölött, s bár sohasem viszolyogtam tőlük, ideje becsoszognom a szobába. Úgyelek, nehogy megbotoljak a papucsomban, s akkorát repüljek, hogy már a levegőben sajnáljam magam. A könyvespolcomhoz araszolok, megkeresem Lászlóffy Aladár *Mezőség* című versét, mert kétségeim támadtak. De jól emlékeztem, valóban így olvasni a szövegben: „*suhog az illat nádasa*”. Marad a kétely árnyéka: Valóban így írta a szerző? Nem tévedett egy betűt a korrektor vagy a szedő? Nem vagyok benne biztos, hogy találkozunk, de ha mégis összefutunk egy égi kocsmában vagy könyvtárban, ez lesz az első kérdésem: Suhog vagy susog az illat nádasa, Aladár?